

Emile Poppe

De opleiding van filmdocenten

De volgende overwegingen komen voort uit de ervaringen van een samenwerkingproject van een aantal jaren geleden tussen de vakgroep Film en Opvoeringskunsten van de Nijmeegse universiteit en het middelbare onderwijs. Deze ervaringen zijn heel bruikbaar gebleken en hebben inzicht geboden in hoe we ons kunnen plaatsen ten opzichte van de gegronde en ongegronde verzoeken en wensen die uitgaan van het middelbaar onderwijs.

Wat de opleiding van filmdocenten betreft kan ik slechts enkele algemene opmerkingen formuleren, omdat de huidige situatie in Nederland van dien aard is dat we nog niet in staat zijn om dit probleem in haar hele omvang te omvatten. Ik verwijst naar de bijdrage van Frank Roumen voor de situatie van het middelbare onderwijs in Nederland.

Alvorens het probleem van de vorming van filmdocenten te kunnen stellen moeten we ons kunnen situeren ten opzichte van het middelbare onderwijs; dit wil zeggen we moeten onze grenzen aangeven en ons bewust zijn van de mogelijkheden. Soms zijn de verzoeken van het middelbare onderwijs weinig realistisch, in die zin dat via vragen die betrekking hebben op het filmonderwijs ook een druk wordt uitgeoefend om ons een aantal problemen te laten oplossen waarmee het middelbare onderwijs wordt geconfronteerd. Uiteraard is het zo dat men door de introductie van film geconfronteerd wordt met de soms zwakke en ontoereikende basis van het middelbare onderwijs. Maar laten we aan de pedagogen, en met name de pedagogen voor het middelbare onderwijs de zorg om

onze bijdrage te vertalen, aan te passen en om te zetten. Elk heeft in deze een eigen taak. Wat natuurlijk niet uitsluit dat er aan bepaalde universiteiten docenten kunnen zijn die zowel pedagogisch als cinematografisch onderlegd zijn. Zo'n dubbele specialisatie kan alleen maar toegejuicht worden.

Het is natuurlijk ook mogelijk dat een universiteit het noodzakelijk vindt om een onderzoeksinstituut op te richten om het verband tussen (middelbaar) onderwijs en cinema te leggen, daar kunnen we alleen maar gelukkig om zijn. Maar laten we anderzijds toch voorzichtig zijn om al te snel op deze vragen waartoe we niet uitgerust zijn, in te spelen.

In welke sfeer kunnen we behulpzaam zijn en ons nuttig maken? Ik zie vooral twee domeinen:

- op het vlak van de kennis. Hier moeten we meer als gids optreden dan vulgariserend; ik bedoel hier niet mee dat populair-wetenschappelijke bijdragen te veronachtzamen zijn, maar laten we ons beperken de geïnteresseerden te informeren waar ze de voor hen noodzakelijke kennis kunnen vinden. Het zich eigen maken van deze kennis volgens criteria die ze beter kennen dan wij, is hun taak.
- een ander vlak, en ik denk dat we hier nog het meest behulpzaam kunnen zijn, is het tonen van verschillende benaderingswijzen van het visuele (en filmische) materiaal: tonen *dat* beelden betekenen en *hoe* ze dit doen. Het opzetten van een cyclus van demonstraties, concrete voorbeelden van werkanalyses, lijkt me hiertoe het meest geschikt. Maar nogmaals, deze analysevoorbeelden moeten niet teruggebracht worden tot de maat van het middelbare onderwijs. Ze moeten niet beschouwd worden als keukenrecepten die een chefkok in zijn universitaire keuken heeft voorbereid, zodat de restaurateurs uit het middelbare

onderwijs deze braaf zouden kunnen toepassen.

In feite volstaat het als we in een heldere en efficiënte taal verslag uitbrengen van ons gespecialiseerde werk. Ziedaar het probleem en hoe we dit aanpakken, hoe we proberen het te verhelderen. Uit ervaring weet ik dat de vraag verder reikt, dat men meer aangepaste modellen wil, confectiemodellen, klaar voor gebruik. Onze 'weigering' om hier op in te gaan heeft ook een didactisch aspect: er moet een verlangen en voorwerk zijn om te kunnen onderwijzen.

Zelf zou ik er zeer toe genegen zijn om deze communicatie met een informatief karakter efficiënter te maken door deze bijvoorbeeld te concentreren. Summerschools, week-ends, seminars enzovoort kunnen helpen om deze taak concreter te maken.

Maar nogmaals: ik ben er niet van overtuigd dat we ons moeten specialiseren in de communicatieve aanpassing van onze theorieën voor het middelbaar onderwijs. Al het werk dat we kunnen doen om een geïnteresseerd publiek verder te bekwamen kan van nut zijn voor leraren. En wat de technieken betreft: de wijze waarop we die gebruiken kan dienst doen als model en als inspiratiebron.

Wanneer ik me hier enigszins gereserveerd opstel, betekent dit geen desinteresse voor het middelbare onderwijs. Mijn gereserveerdheid is van methodologische aard en heeft eerder betrekking op wat ik reeds aangaf: een noodzakelijke afbakening van de velden.

Wel ben ik ervan overtuigd dat het voor universitaire docenten van groot nut is om te weten hoe de filmlessen worden ontvangen, in welke context ze zich afspelen, hoe de leerlingen van de middelbare scholen de film beschouwen en de cinema leren. Bijvoorbeeld: het feit

dat zwart-wit films doorgaans worden verworpen door middelbare scholieren moet ons doen nadenken: wat betekent dit, wat zegt het over de plaats van de film in de hedendaagse wereld, wat zegt het over de toekomstige intellectuelen?

Uiteindelijk komen we tot een houding die ook voor heel veel andere gebieden geldt: hoeden we ons voor vals dynamisme en laten we onze omzichtigheid dynamisch maken. Laten we, in navolging van Brechts zegswijze, handelen met een sceptische opstelling, maar een productief scepticisme, met twijfel, maar die voortbeweegt.